

РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ВИРІШЕННІ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

СПІКЕРИ:

Завідувачка кафедри
загальної економічної
теорії, к.е.н., доцент
Наталія Волоснікова

Доцентка кафедри
загальної економічної
теорії, к.е.н., доцент
Вікторія Яцина

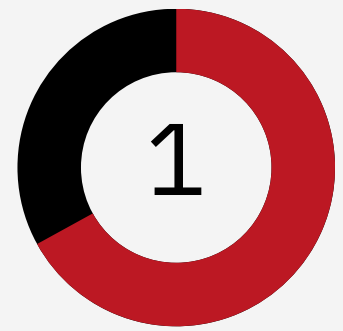
Визначення

Конфлікт (з лат. conflictus – зіткнення) – стан, процес суперечностей, які переросли у зіткнення, протиборства та пов’язані з гострими негативними емоційними переживаннями.

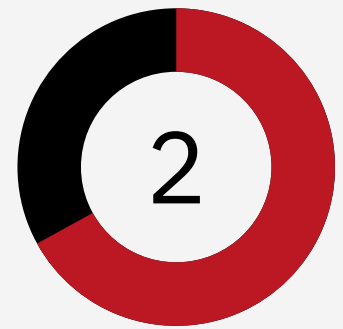
Цими тенденціями можуть бути розбіжності у мотивах, поглядах, незгоди і сподівання різних думок, потреб, бажань, стилів життя та поведінки, надій, інтересів, особистісних особливостей.

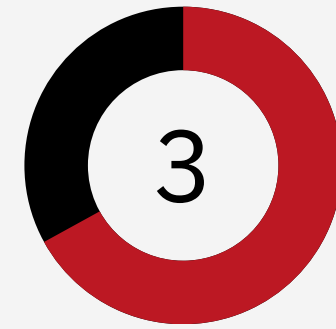
Основні механізми дипломатичного врегулювання конфліктів

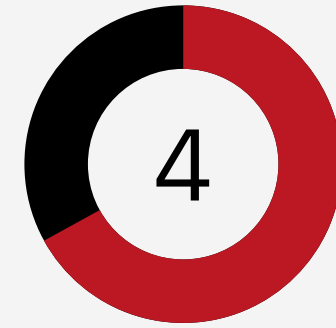
Переговори

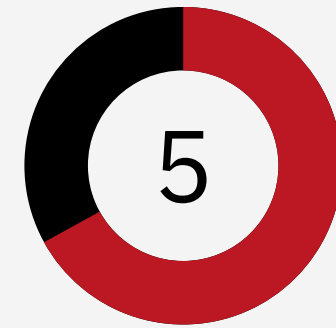
Посередництво

Арбітраж

Міжнародні
судові розгляди

Консультації

Переговори

Переговори — це процес прямого обговорення між сторонами конфлікту з метою досягнення домовленостей без залучення посередників.

Вони можуть бути двосторонніми або багатосторонніми й можуть включати різні рівні участі (від урядових делегацій до технічних експертів).

Практичні кейси

переговори

Сторони конфлікту:

США, Північний В'єтнам,
Південний В'єтнам, В'єтконг

Результат: Паризькі мирні угоди, які передбачали припинення вогню та виведення американських військ.

Паризькі мирні переговори
(1968–1973) — В'єтнамська війна

Процес:

- Переговори тривали в Парижі майже 5 років.
- Основні теми: припинення вогню, виведення американських військ, звільнення військовополонених, політичне майбутнє Південного В'єтнаму.
- Переговори ускладнювалися тим, що США та Північний В'єтнам не визнавали легітимність уряду Південного В'єтнаму.

Практичні кейси

переговори

Сторони конфлікту:
Ізраїль та Єгипет

Результат :

- Підписано Кемп-Девідські угоди, за якими Ізраїль повернув Синайський півострів Єгипту в обмін на мирні відносини.
- Єгипет став першою арабською країною, яка офіційно визнала Ізраїль.

Переговори між Єгиптом та Ізраїлем
— Кемп-Девідські угоди (1978)

Процес:

- Переговори були організовані президентом США Джиммі Картером у його заміській резиденції Кемп-Девід.
- Тривали 13 днів за участю президента Єгипту Анвара Садата та прем'єр-міністра Ізраїлю Менахема Бегіна.
- Обговорювалися питання нормалізації відносин, безпеки, палестинського питання та статусу Сінаю.

Посередництво

Посередництво — це метод дипломатичного врегулювання конфліктів, який передбачає участь третьої нейтральної сторони (посередника), що допомагає сторонам знайти прийнятне рішення.

Посередник може бути окремою державою, міжнародною організацією, групою держав або навіть приватною особою. Важливо, що посередник не нав'язує своєї волі, а лише сприяє діалогу. Посередник може пропонувати рішення, але не має повноважень примушувати сторони виконувати їх.

Практичні кейси посередництва

Посередник: Норвегія

Сторони конфлікту: Ізраїль та
Організація визволення Палестини
(ОВП)

Результат:

- Незважаючи на подальші конфлікти, угоди дозволили розпочати процес мирного врегулювання, який мав історичне значення

Ослоські угоди (1993) — Ізраїль
та Палестина

Процес:

- Проведення серії таємних переговорів за участю норвезьких дипломатів.
- Розробка компромісних пропозицій, які б задовольняли обидві сторони.
- Укладання Ословських угод, які передбачали взаємне визнання Ізраїлем та ОВП.
- Утворення Палестинської адміністрації для управління Західним берегом і Сектором Газа.

Практичні кейси посередництва

Посередник: США

Сторони конфлікту: Сербі,
хорвати та боснійські мусульмани

Результат:

- Угода встановила новий конституційний порядок для Боснії та Герцеговини, розділеної на дві частини: Федерацію Боснії і Герцеговини та Республіку Сербську

Дейтонські угоди (1995) —
Боснійська війна

Процес:

- США організували інтенсивні переговори у військовій базі в Дейтоні, Огайо.
- Процес включав жорсткі вимоги, дипломатичний тиск та запропоновані компроміси.
- Після трьох тижнів переговорів було підписано угоду, яка припинила війну.

Практичні кейси посередництва

Посередник: ОБСЄ, росія, Україна, Німеччина, Франція

Сторони конфлікту: Україна та проросійські сепаратисти в Донецькій та Луганській областях

Результат:

- Мінські угоди не забезпечили сталого миру, однак їх вважали основою для подальших дипломатичних зусиль

Мінські угоди (2014–2015) —
Конфлікт на сході України

Процес:

- Підписання Мінських угод у вересні 2014 року (Мінськ I) — невдале через постійні порушення режиму припинення вогню.
- Мінські угоди II (2015) передбачали:
- Припинення вогню.
- Відведення важкого озброєння.
- Конституційну реформу в Україні.
- Вибори на окупованих територіях.

Арбітраж

Арбітраж — це передача спору третій стороні (арбітру або арбітражному суду), рішення якого є обов'язковим для виконання. Арбітраж використовується для врегулювання міжнародних економічних, прикордонних та територіальних конфліктів.

Рішення арбітражу є обов'язковим для виконання і зазвичай не може бути оскаржене.

Практичні кейси арбітражу.

Сторони конфлікту: Еритрея та Ефіопія

Предмет спору: Територіальні суперечки після війни 1998–2000 рр.

Результат:

Більшість спірних територій були передані Еритреї, включаючи місто Бадме

Прикордонний конфлікт між Еритреею та Ефіопією (1998–2000)

Процес:

- Було створено спеціальний трибунал при Постійній палаті третейського суду.
- Проводилися детальні розслідування та слухання обох сторін.

Практичні кейси арбітражу

Спир між Австралією та Тимором-Лешті
(2018)

Сторони конфлікту: Австралія та Тимор-Лешті

Предмет спору: Морські кордони та розподіл ресурсів у Тиморському морі

Процес:

- Використання арбітражного механізму, передбаченого Конвенцією ООН з морського права.
- Тривалі консультації та слухання.

Результат:

- Було укладено новий договір, що встановлював морські кордони та принципи розподілу ресурсів.
- Сторони прийняли рішення та висловили готовність співпрацювати.

Консультації

Консультації - це обмін думками та інформацією між сторонами конфлікту, часто за підтримки третьої сторони. Це може бути перший етап у процесі переговорів або спосіб запобігання ескалації конфлікту.

Практичні кейси консультацій

Спир між Австралією та Тимором-Лешті
(2018)

Сторони конфлікту: США та Китай

Предмет спору: Торговельні
бар'єри та субсидії

Процес:

- Консультації проводилися згідно з правилами ВТО.
- Порушення торгових правил було обговорено на різних рівнях, включаючи консультації експертів.

Результат:

- Якщо сторони не досягли домовленості, суперечка могла бути передана до арбітражу або панелі з вирішення спорів

Практичні кейси консультацій

Карибська криза (1962)

Основні моменти:

- Конфлікт між США та СРСР через розміщення радянських ядерних ракет на Кубі;
- Інтенсивні консультації відбувалися через дипломатичні канали, зокрема обмін листами між президентом Джоном Кеннеді та головою Ради міністрів СРСР Микитою Хрущовим.

Результат: рішення СРСР вивести ракети з Куби в обмін на гарантії безпеки для Куби та таємне виведення американських ракет з Туреччини.

Міжнародні судові розгляди

Міжнародні судові розгляди — це механізм вирішення конфліктів, за якого спір передається до офіційного міжнародного судового органу, рішення якого є обов'язковим для сторін. Найчастіше використовуються у міждержавних конфліктах.

Рішення судів мають юридичну силу, і їх виконання регулюється міжнародним правом.

Практичні кейси міжнародних судових розглядів

Спір між Румунією та Україною
про морські території (2009)

Основні моменти:

- розмежування континентального шельфу;
- розмежування виключної економічної зони навколо острова Зміїний у Чорному морі;
- Румунія подала справу до Міжнародного суду ООН у 2004 році.

Результат: суд ухвалив рішення у 2009 році, розділивши спірні води приблизно у пропорції 80% на користь Румунії та 20% на користь України. Обидві держави прийняли рішення суду

Практичні кейси міжнародних судових розглядів

Міжнародний суд ООН:
Нікарагуа проти США
(1984–1986)

Основні моменти:

- Підтримка США збройних груп проти уряду Нікарагуа.

Результат: Суд постановив, що США порушили міжнародне право, підтримуючи контраст та здійснюючи акти військової агресії

Практичні кейси міжнародних судових розглядів

Міжнародний кримінальний
суд: Справа проти Омар Аль-
Башира (2009)

Основні моменти:

- Звинувачення президента Судану у військових злочинах та геноциді в Дарфурі

Результат: Винесено ордер на арешт, однак багато держав відмовилися його виконати

Вирішення міжнародних конфліктів є складним і багатогранним процесом, що потребує комплексного підходу та використання різних механізмів дипломатичного регулювання.

Сучасна практика свідчить про те, що кожен з методів — переговори, *посередництво, арбітраж, консультації та міжнародні судові розгляди* — має свої особливості, переваги й недоліки, а їх ефективність залежить від характеру конфлікту, готовності сторін до співпраці та специфіки міжнародно-правових норм.

Ключові чинники успішного врегулювання

Що визначає успіх
дипломатичних переговорів?

Політична воля сторін

без реального бажання
досягти миру переговори
можуть бути
формальністю

Міжнародний тиск та санкції

дипломатичні, економічні
та санкційні механізми
змушують сторони
домовлятися

Роль громадськості та ЗМІ

інформаційна політика
формує сприйняття
конфлікту та впливає на
переговорний процес

Новітні виклики для міжнародної дипломатії

Сучасні виклики для дипломатії: як змінюються правила гри?

Гібридні війни та дезінформація – фейки, пропаганда та інформаційні атаки як інструмент впливу.

Кібербезпека та цифрова дипломатія – кібератаки та технологічні загрози у міжнародних відносинах.

Кліматична дипломатія – глобальна боротьба з екологічними викликами через переговори.

Глобальна міграція – дипломатичні рішення для біженців і регулювання міграційних потоків.

Роль міжнародних організацій у дипломатії

Міжнародні організації:
рушійна сила дипломатії

1	ООН та миротворчі місії – військово-дипломатичні операції для підтримки миру.
2	Регіональні організації – роль ЄС, НАТО, ОБСЄ, Африканського Союзу у врегулюванні конфліктів.
3	М'яка сила та культурна дипломатія – стратегія довгострокового впливу через освіту, культуру та економічні ініціативи.

Економічна дипломатія та санкції

Фінансові інструменти у міжнародній дипломатії

Санкційна політика

Обмеження як
метод
дипломатичного
тиску (санкції
проти росії,
Північної Кореї)

Торгівля як інструмент дипломатії

Економічна
інтеграція як засіб
стабілізації (роль
ЄС)

Міжнародні фінансові інститути

МВФ та Світовий
банк у підтримці
економічної
стабільності

Дипломатія у боротьбі з глобальними загрозами

Глобальні виклики – глобальні рішення

Пандемії та охорона здоров'я –

міжнародна координація у кризах (COVID-19, Ебола)

Кліматична дипломатія –

переговори щодо змін клімату (Паризька угода, COP28)

Енергетична дипломатія –

боротьба за ресурси та енергетична безпека (ОПЕК, Nord Stream 2)

Майбутнє дипломатії: виклики та можливості

1

Цифрова дипломатія – соціальні мережі та штучний інтелект у переговорах (Twitter-дипломатія, чат-боти).

2

Автократичні режими – співпраця з державами, що не дотримуються демократичних принципів (Китай, Північна Корея, Іран).

3

Реформа ООН та міжнародного права – актуальність і ефективність міжнародних механізмів для нових викликів.

Публічна дипломатія та «народна» дипломатія

✓ Роль громадськості

Вплив ЗМІ, соціальних мереж, культурних обмінів на міжнародні відносини.

✓ Приклади успішної публічної дипломатії

К-рор, голлівудські фільми, міжнародні культурні проєкти.

✓ Роль міжнародних НУО та приватного сектору

Amnesty International, Червоний Хрест, транснаціональні корпорації.

Дипломатія у запобіганні міжнародним конфліктам

✓ **Превентивна дипломатія**
як уникнути війни (ОБСЄ,
ООН, Женевські переговори)

✓ **Миротворчі місії ООН**
складнощі та виклики (Косово,
Центрально-африканська
Республіка)

✓ **Дипломатія «останнього шансу»**

Карибська криза 1962 року як
приклад ефективних
переговорів

Жіноче лідерство в міжнародній дипломатії

Впливові жінки-дипломати

Мадлен Олбрайт, Ангела Меркель, Крістіна Лагард

Жіночі миротворчі ініціативи
приклади успішного врегулювання конфліктів

Резолюція РБ ООН 1325

роль жінок у миротворчих процесах

Нові формати дипломатії: спортивна, екологічна, медична

Спортивна дипломатія

Олімпійські ігри як дипломатичний
інструмент (Корея-2018)

Медична дипломатія

COVID-19, кубинські лікарі,
«вакцинна дипломатія»

Екологічна дипломатія

Міжнародні угоди для збереження
природи (договір про Антарктиду)

ВИСНОВКИ: МАЙБУТНЄ МІЖНАРОДНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Дипломатія залишається ключовим інструментом розв'язання глобальних викликів.

Нові технології, екологічні проблеми та геополітичні зміни вимагають адаптації дипломатичних стратегій.

Майбутнє дипломатії – у поєднанні традиційних методів та інноваційних підходів.

Дипломати XXI століття мають бути гнучкими, креативними та готовими працювати у світі невизначеності.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

+380(99)654-69-09

nataliia.volosnikova@khpi.edu.ua

<https://web.kpi.kharkov.ua/oet/golovna-uk/>

